

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008



ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL X, NO 20, STIP, 2025

ГОД. 10, БР. 20
ШТИП, 2025

VOL. X, NO 20
STIP, 2025

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 10, Бр. 20
Штип, 2025

Vol. 10, No 20
Stip, 2025

PALMK, VOL 10, NO 20, STIP, 2025

DOI:

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску Урлика, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет „Јурај Добрила“ во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет
Џулијан Чен, Универзитет Куртин, Австралија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delcev University, Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania
Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania
Sunčana Tuksar, Juraj Dobrila University of Pula, Croatia
Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZİ University, Republic of Turkey
Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany
Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt
Julian Chen, Curtin University, Australia

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Ева Ѓорѓиевска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска
Натка Јанкова-Алаѓозовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Ева Ѓорѓиевска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>. Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик. Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochorovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Eva Gjorgjievska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska
Natka Jankova-Alagjozovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Eva Gjorgjievska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krstev Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>
Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.
All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Ранко Младеноски, главен и одговорен уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Ranko Mladenoski, Editor in Chief of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 Natasha Stojanovska-Ilievska

MACEDONIAN STUDENTS’ ATTITUDES TO ENGLISH: A COMPARATIVE PERSPECTIVE ACROSS REGIONS

25 Vesna Prodanovska-Poposka

THE PRAGMATIC FUNCTIONS OF TIKTOK SLANG IN ADOLESCENT IDENTITY CONSTRUCTION AND PEER RELATIONSHIPS

33 Duygu Çağma

KUZEY MAKEDONYA TÜRK AĞIZLARINDA ZARF-FİİL VE BİRLEŞİK ZARF-FİİL YAPIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dujgu Cagma

CONVERBS AND COMPOUND CONVERB FORMATION IN THE TURKISH DIALECTS OF NORTH MACEDONIA

43 Doris Sava

DEMO: DEUTSCH MACHT MOBIL. AUF DEN SPUREN DER DEUTSCHEN SPRACHE IN URBANEN RÄUMEN MIT AUTOCHTHONEN MINDERHEITEN. HERMANNSTADT UND SIEBENBÜRGEN ALS FALLBEISPIEL

Doris Sava

DEMO: GERMAN IN MOTION LINGUISTIC TRACES OF GERMAN IN URBAN SPACES WITH AUTOCHTHONOUS MINORITIES. THE CASE OF TRANSYLVANIA

53 Seyfettin Özdemirel

YABANCI KÖKENLİ TIP TERİMLERİNİN TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARINDAKİ VARLIĞI

Seyfettin Özdemirel

THE PRESENCE OF FOREIGN-ORIGIN MEDICAL TERMS IN TÜRKİYE TURKISH DIALECTS

- 61 Luciana Guido Shrempf**
 SU ALCUNE DEVIAZIONI LESSICALI PIÙ FREQUENTI RISCONTRATE
 IN TRADUZIONI ITALIANE SCRITTE E ORALI SVOLTE DA DISCENTI
 MACEDONI DI ITALIANO LS
Luciana Guido Shrempf
 SOME OF THE MOST FREQUENT LEXICAL ERRORS MADE IN WRITTEN
 AND ORAL TRANSLATION BY MACEDONIAN LEARNERS OF ITALIAN
 LS
- 75 Sonila Sadikaj, Anxhela Belkovi**
 VERBALISIERUNG DER EMOTION „FREUDE“ IM DEUTSCHEN UND
 ALBANISCHEN. EINE PHRASEOLOGISCHE STUDIE IM LICHT DER
 KOGNITIVEN LINGUISTIK
Sonila Sadikaj, Anxhela Belkovi
 VERBALIZATION OF THE EMOTION “JOY” IN GERMAN AND
 ALBANIAN. A PHRASEOLOGICAL STUDY IN THE LIGHT OF COGNITIVE
 LINGUISTICS

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 87 Ала Шешкен**
 80 ГОДИНИ СЛОБОДЕН РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА:
 РАЗМИСЛУВАЊА И ТЕОРЕТСКИ ЗАБЕЛЕШКИ
Ala Sheshken
 80 YEARS OF UNRESTRICTED DEVELOPMENT OF MACEDONIAN
 LITERATURE: REFLECTIONS AND THEORETICAL NOTES
- 99 Марија Ѓорѓиева-Димова**
 ТАМУ КАДЕ ШТО ИМА ГЛАС, ИМА И ГОВОРНИК!
Marija Gjorgjieva-Dimova
 WHERE THERE IS A VOICE, THERE IS A SPEAKER!
- 111 Данка Јовева**
 ФОРМАЛНАТА СЕМАНТИКА И ЗНАЧЕЊЕТО ВО ЛИТЕРАТУРНИОТ
 ДИСКУРС: МЕЃУ ПРЕЦИЗНОСТА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈАТА
Danka Joveva
 FORMAL SEMANTICS AND THE MEANING IN LITERARY DISCOURSE:
 BETWEEN PRECISION AND INTERPRETATION
- 121 Kristiawan Indriyanto, Wahyu Ningsih, Darman Pangaribuan**
 POSTCOLONIAL ECOLOGIES: REPRESENTING SLOW VIOLENCE IN
DARI RAHIM OMBAK AND THE *HOUSE OF MANY GODS*
- 133 Dian Syahfitri, Khairil Anshari, Arianto Arianto, Sartika Sari**
 GENDER, HERITAGE, AND SUSTAINABILITY: INTEGRATING NORTH
 SUMATRAN ORAL LITERATURE INTO EDUCATION FOR SUSTAINABLE
 DEVELOPMENT

- 145 Luisa Emanuele**
DAL MITO CLASSICO ALLA NARRATIVA CONTEMPORANEA: ARIANNA
NELLA RISCITTURA DI J. SAINT
Luisa Emanuele
FROM CLASSICAL MYTH TO CONTEMPORARY NARRATIVE: ARIADNE
IN THE J. SAINT'S REWRITING
- 157 Алирами Ибраими, Махмут Челик**
РАЗВОЈОТ НА ТУРСКАТА ЛИТЕРАТУРА ВО МАКЕДОНИЈА ВО
ОСМАНЛИСКИОТ ПЕРИОД
Alirami İbraimi, Mahmut Çelik
THE DEVELOPMENT OF TURKISH LITERATURE IN MACEDONIA
DURING THE OTTOMAN PERIOD
- 167 Славчо Ковилоски**
ПСЕВДОНИМИТЕ, ИНИЦИЈАЛИТЕ И АНОНИМИТЕ ВО
МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ ОД ПРВАТА ПОЛОВИНА НА XX ВЕК
Slavcho Koviloski
PSEUDONYMS, INITIALS AND ANONYMS IN MACEDONIAN
LITERATURE FROM THE FIRST HALF OF THE 20TH CENTURY
- 175 Ивана Велкова**
ХУМАНИСТИЧКИТЕ АСПЕКТИ ВО РОМАНОТ „КАЛЕШ АНЃА“ ОД
СТАЛЕ ПОПОВ
Ivana Velkova
THE HUMANISTIC ASPECTS IN THE NOVEL “KALESH ANGJA” BY
STALE POPOV
- 187 Aterda Lika, Lindita Kazazi**
LA PAROLA NEGATA: L'OPERA ERMETICA E TRADUTTIVA DI ZEF
ZORBA TRA CENSURA, SILENZIO E MEMORIA POETICA
Aterda Lika, Lindita Kazazi
THE DENIED WORD: THE HERMETIC AND TRANSLATIONAL WORK OF
ZEF ZORBA BETWEEN CENSORSHIP, SILENCE AND POETIC MEMORY
- 197 Osman Emin, Nurlana Mustafayeva**
İKİCOĞRAFYA, TEKRUH: İLHAMİEMİNVEBAHTİYARVAHAPZADE'NİN
ŞİİRLERİNDE TASAVVUFÎ DERİNLİK
Osman Emin, Nurlana Mustafayeva
TWO GEOGRAPHIES, ONE SOUL: SUFISTIC DEPTH IN THE POETRY OF
ILHAMİ EMİN AND BAHTİYAR VAHAPZADE
- 209 Lorita Fejza, Seniha Krasniqi**
OTHERNESS AND GENDER PERFORMATIVITY IN JOYCE'S *DUBLINERS*
AND *ULYSSES*

КУЛТУРА / CULTURE

- 223 Владимир Илиевски**
„НАЧЕРТАНИЈЕ“ НА ИЛИЈА ГАРАШАНИН И ПРЕМОЛЧУВАЊЕТО НА
МАКЕДОНИЈА
Vladimir Ilievski
ILIJA GARAŠANIN’S “NAČERTANIJE” AND THE INTENTIONAL
OMISSION OF MACEDONIA
- 233 Ekaterina Namicheva-Todorovska, Petar Namichev**
THE ROLE OF SUSTAINABLE ARCHITECTURE IN REVITALIZING
URBAN AREAS: BALANCING PRESERVATION AND INNOVATION

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 247 Виолета Јанушева, Јове Д. Талевски, Маја Јанушева**
ОБЈЕКТИВНОСТА ВО ОЦЕНУВАЊЕТО НА ПОСТИГАЊАТА НА
УЧЕНИЦИТЕ
Violeta Janusheva, Jove D. Talevski, Maja Janusheva
THE OBJECTIVITY OF THE STUDENTS’ ACHIEVEMENTS ASSESSMENT
- 257 Andreja Retelj**
LEHRENDE WERDEN. WIE DAF-LEHRAMTSSTUDIERENDE IHRE
LEHRERROLLE IM PRAKTIKUM WAHRNEHMEN
Andreja Retelj
BECOMING A TEACHER: HOW PRE-SERVICE GFL TEACHERS PERCEIVE
THEIR TEACHER ROLE DURING THE PRACTICUM

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 269 Брикена Џафери, Гзим Џафери, Билјана Ивановска, Сашка Јовановска**
ПРЕГЛЕДИ И АНАЛИТИЧКА РЕФЛЕКСИЈА ЗА ПРОЕКТОТ: „СОВРЕМЕНИ
ПРИСТАПИ ВО ИСТРАЖУВАЊЕТО НА ИНТЕРКУЛТУРНАТА
ПРАГМАТИКА И НЕЈЗИНА ПРИМЕНА ВО НАСТАВАТА – ОД НАУЧНИ
КОНЦЕПТИ ДО ПРАКТИЧНА РЕАЛИЗАЦИЈА“
Brikena Xhaferri, Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska, Saska Jovanovska
REVIEW AND ANALYTICAL REFLECTION ON THE PROJECT:
“CONTEMPORARY APPROACHES IN INTERCULTURAL PRAGMATICS
RESEARCH AND ITS APPLICATION IN TEACHING – FROM SCIENTIFIC
CONCEPTS TO PRACTICAL IMPLEMENTATION”

ДОДАТОК / APPENDIX

- 281 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

KUZHEY MAKEDONYA TÜRK AĞIZLARINDA ZARF-FİİL VE BİRLEŞİK ZARF-FİİL YAPIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Duygu Çağma

T. C. Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye

s.duygu.c@hotmail.com

Öz: Ulaş, bağ-fiil gibi isimlerde de anılan zarf-fiiller, dilimizde fiil soylu sözcüklerden elde edilmiş ve yine fiili çeşitli yönlerden niteleyen sözcüklerdir. Türkçede zarf-fiiller sentaks ve semantik açıdan önemli görevler üstlenen ve sık başvurulan fiilimsilerdir. Zarf-fiil yapımında fiil kök ve gövdelerine -AsI, -A, -Ar...-mAz, -ken, -Ip, -mAdAN, -IncA, -Elİ, -dIkçA, -IncA vb. gibi ekler getirilmesiyle oluşturulan bu yapıların cümledeki işlevi fiilleri zaman, miktar, durum, yer-yön ve soru yönüyle belirtmesidir. Cümlede sadece zarf görevinde kullanılır, eylem anlamı taşır ama çekim ve kip eki almazlar. Cümlelerde yan cümlecik oluşturarak ana cümlelerin açıklayıcısı olarak görev yaparlar. Türkçede bu görev ve işlevde kullanılan zarf-fiiller ve zarf-fiil gruplarının yapımı ve kullanımı dilin ağızlarında farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, Kuzey Makedonya Türkçesinde zarf-fiil ve zarf-fiil grupları oluşturma yöntemlerini tespit etmek ve bu yöntemleri Türkiye Türkçesi ile karşılaştırmalı olarak incelemektir. Bu inceleme için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve tarama tekniği kullanılmıştır. Veri kaynağı olarak Sevim Piliçkoava'nın The Structure of Turkish Fairy Tales, Book III (Türk Masallarının Yapısı, Kitap 3) adlı kitabında bulunan bölge halkından derlenmiş masallar kullanılmıştır. Masallar halkın doğal dil kullanımını dolayısıyla ağız özelliklerini yansıtan en verimli araştırma kaynaklarıdır. Araştırma kapsamında metinlerde tespit edilen zarf-fiil eklerinin kullanımına ilişkin dikkat çekici bulgular elde edilmiştir. Bazı zarf-fiil yapım ekleri aynen kullanılırken bazıları ses değişikliğine uğramıştır, bazı eklerin ise hiç kullanılmadığı görülmüştür. Bu bulgular, Kuzey Makedonya Türkçesi ağızları ile Türkiye Türkçesi arasındaki benzerlikleri ve aynı zamanda ağız özelliklerini yansıtan farklılıkları ortaya koymaktadır. Böylece bu ağız özellikleri ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: *zarf-fiil, ulaş, bağ-fiil, Türkiye Türkçesi, Kuzey Makedonya Türk ağızları.*

Giriş

Zarf-fiiller, Türkiye Türkçesinde oldukça önemli ve sık kullanılan yapılardır. Dilimizde kullanılan terminolojiyi incelediğimizde araştırmacılar Atabay (1983), Gencan (1979), Ediskun (1999), Hengirmen (2006) ve Vardar (2002) madde başlıklarında veya tanımlarında “bağ- fiiller” ve “ulaçlar” sözcüğünü kullanırken, Banguoğlu (2004) ve Korkmaz (1992), zarf-fiil sözcüğünü, Ergin (2000) ise “Gerundiumlar” sözcüğünü kullanmaktadır.

Temel anlam ve görevleri ile ilgili yapılan tanımlarda ise genel olarak zarf-fiillerin, eylem ile zaman, miktar, durum, yer-yön ve soru yönüyle ilgi kuran sözcükler olduğu şeklinde tanımlanmıştır; bunun yanında bazı tanımlarda “bağlama, kıyaslama, bedel” (Ediskun, 1999, s. 252) ve kesinleştirerek ya da kısıtlayarak belirleyen birim özelliklerinden de bahsedilmiştir (Vardar, 2002, s. 35). Gencan (1979), zarf-fiillerin önermeleri birbirine bağlama özelliğine de değinmiştir (s. 391). Banguoğlu (2004), “tüm zarf-fiiller zamanla ilişkili değildir” diyerek onun farklı bir özelliğini vurgulamıştır (s. 427-428).

Zarf-fiillerin yapımı için tanımlarda fiil kök ve gövdelerine getirilen belirli eklerden bahsedilmektedir. Gencan (1979), “Başka ek ve ilgeçlerle ad eylemlerden ve belirtme ortaclarından ulaç görevine girenler” başlığı altında farklı görevde bulunan sözcüklerden yapılmış zarf-fiillerden de bahseder (s. 391).

Büyük çoğunluğu zarf-fiillerin çekim, kip ve zaman eki almadığından bahseden tanımların yanında Banguoğlu bazı örneklerde zarf-fiillerin iyelik eki aldığını belirtmiştir. Karaağaç (2011) ise *çekimli eylemsilerin zarflık kullanımı* başlığı ile “Daha önceki bir olma veya yapmayı bildiren bir cümleye ad işlemi yapmak, bu cümlelerin sonuna durum ekleri veya son çekim edatları getirip, onu zarf olarak kullanmak yoluyla gerçekleştirilir” gibi bir tanım yapmaktadır (s. 49).

Kuzey Makedonya Türkçesi alanında çalışmalar yapan Oktay Ahmed (2008) ise “Zarf-fiiller de sıfat-fiiller gibi fiil soyludur, ancak cümle içinde zarf görevinde kullanılırlar. Kip ve kişilere bağlı olmadıkları için, çekimsiz fiillere düşerler. Zarf-fiiller; fiilin gösterdiği iş, hareket, oluş, kılıştan dolayı fiil, cümle içinde gösterdikleri zarf özelliklerinden dolayı için ise zarftırlar” şeklinde bir tanım yapmıştır (s. 408).

Bu çalışmada zarf-fiillerin Kuzey Makedonya Türkçesindeki durumu incelenmiş, bu bölgede kullanılan zarf-fiil ekleri, ekler dışında farklı yollarla oluşturulmuş zarf-fiiller ve bunların kullanımı ve işlevleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmada, Sevim Piliçkoava’nın (2001) *The Structure of Turkish Fairy Tales, Book III* (Türk Masallarının Yapısı, Kitap 3) adlı kitabındaki metinler üzerinde doküman analizi ve tarama yöntemleri kullanılmıştır. Piliçkova’nın kitabında yer alan bölge halkından derlenmiş masallar taranmış zarf-fiiller tespit edilmiş, daha sonra gruplandırılmış ve biçimbilimsel olarak incelenmiştir. Belirlenen zarf-fiiller Türkiye Türkçesi ile yapı ve görev açısından karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Böylece bölge ağzı ve Türkiye Türkçesindeki zarf-fiil yapılarının ortak yönleri ve aynı zamanda bölge ağzına özgü farklılıkları ortaya koyarak Türkçenin söz varlığına ve çeşitliliğine katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

İnceleme

1. Zarf-fiil (Gerundiumlar) Ekleri İle Yapılan Zarf-Fiiller

/-A/: Bu zarf-fiil eki hem kendi başına, hem de diğer yapıların bir parçası olarak kullanılmaktadır (Erdem vd. 2024). Ahmed (2008) ise bu ekin bölge ağzında yeterlilik birleşik fiillerinde kullanıldığını belirtmektedir (s. 409).

Eğer da bu üçüncü isteğimi *yapabilirsen* ben sana kızımı aramasan da kendim vereyim (s. 82).

Her yerde aramış beyin askerleri kızı, bir yerde *bulamazmışlar* (s. 85).

Orda böyle göğüslenmiş bi kere bu ayı, bu kız da çıkar korkidan *diye* ev düşmesin, kapıdan çıkar kız (s. 85)

-ıp/-ip/-up/-üp/: Kuzey Makedonya Türk ağızlarında bu ekin genellikle ötümlü şekilleri kullanılsa da, yöre ağzında bazı örneklerde yarı ötümsüz veya tam ötümsüz şekilleri de görülmektedir (Erdem vd. 2024, s. 98). İncelenen metinlerde bu şekle rastlanılmamıştır.

Yarıdaysi sabayı, bu çocuk kalkıp uykıdan hemen gitti okuni aramağa (s.132).

Bir gün, bu maymunşa gelin o deriy çıkarıy, iki da testisini *alıp* çeşmee suya gider (s.133).

Benden *uçup* kaçarsınız /Burdan *gidip* gidersiniz (s.144).

-alı/-eli: Kuzey Makedonya Türk ağızlarında bu ek yazı dilindeki gibidir (Erdem vd., 2024, s. 97). Fakat incelenen masal metinlerinde bu eke rastlanmamıştır.

-a...-a/-e...-e: Yöre ağzında genelde ikilemelerde kullanıldığı belirtilmektedir. (Erdem vd.,2024, s. 97). Tespit edilen örneklerde de genelde ikileme şeklinde kullanıldığı görülmüştür:

Kız *koşa koşa* bungan anasına getiriy (s. 78).

Yenilmiş ineğin eti ne yenilmiş, kız *ağlaya, ağlaya* ep gemiklenni ineğin toplamış em bir sandıya koymış (s. 78).

Kaplımbağa yolda *koşa koşa* giderken, bir kargalar dedi “Grak!”, “Grak!”, “Grak!”, ben anladım “Brak! Brak! Brak!” (s. 26).

O yemeklere *baka baka*, ben hep sizleri burda düşündüm, biraz daa verin çocuklarım var dedim (s. 131).

Ee, şte, öyle: *atlaya atlaya* geldim... (s. 99).

Yemeklere *baka baka* sizleri evde düşündüm (s. 126).

-ınca/-ince: Kuzey Makedonya Türk ağızlarında seyrek kullanılan bu ek, bazı örneklerde fonetik değişikliklere uğramıştır. Ekin sonuna –s ünsüzü eklendiği belirlenmiştir. (Erdem vd. 2024, Ahmed, 2008). İncelenen metinlerde ekin örneğine rastlanmamıştır.

-dıkça/dikçe: Kuzey Makedonya Türk ağızlarında seyrek kullanılan bir ektir. (Erdem vd., 2024, s. 98). Metinde de sadece bir örnek görülmüştür.

Orda, gene, bitevi bir tabur asker o saukumdan em ekmekten *yedikçe* da okadar fazla her yeri orda üzümle em ekmekle dolmuş. (s. 138).

-madan/-meden: Kuzey Makedonya Türk ağızlarında da kullanılan bir zarf-fiil ekidir.

Bak, evladım: ne zaman kalkacak o cenaze, sen saklanacan kapi arkasına da o *kalkmadan* (s. 110).

İyi, ama, küçük kız babasına *çikmadan* yola dey (s.127).

Açmadan evde kızma ver (s.128).

Barişmadan babası kail olmay kız (s.128).

Şinicikın o iki büyük gelin istemez çıkarsın maymunşa gelin *çikarmadan*, çünkü tembiyledi kaynanası ve kaynatası (s.134).

Padişah yapar bir düğün çocuğuna em bu kıza, ama, ne düğün: kırk gün kırk gece düğün yapmışlar, düğünde hiç *durmadan* yemişlar, içmişlar (s.131).

-arak/-erek: Kuzey Makedonya Türk ağızlarında az kullanılan bir ek olmakla beraber fonetik değişikliğe uğramış biçimleri bulunan bir ektir. Erdem (2024), bir örnekte bu ekin /r/>/l/ değişimi sonucu farklı biçimine rastladığını belirtmektedir: “yürülek” (s. 98).

İncelenen metinde ise ekin kullanımına rastlanmamıştır.

-r.. –maz

Bu birleşik zarf-fiil yapısı bölge ağızında daha seyrek kullanılmaktadır. (Ahmed, 2008, s. 409). İncelemede sadece iki örneğe rastlanmıştır.

Dülbera *görür görmez*, çıkarır gözünü em verir kariya (s.118).

Çikar-çikmaz, ama öyle bi güzel kız olur ki - dünya güzeli bi kız (s.136).

-ken: Bölge ağızlarında bu ekin son ünsüzü /n/ genellikle düşmüştür. Ayrıca bu ekin -ka ve -kes biçimleri de tespit edilmiştir (Erdem vd., 2024, s. 99). Metinlerde –ke biçimine sadece bir yerde rastlanılmıştır, genelde –ken şekliyle kullanıldığı görülmüştür.

Bey yüzü parmağına *koyarke* - doğru ölmüş (s. 139).

Ağlarken gider kız ağıra anasına (s.77).

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, sen ve ben yog *iken*, yer yüzünde otlar bitişirken, derelerde süt *akarken*, bir yerde varıymış bir avci (s. 84).

Pazardan *geçerken*, bu çocuk izmetçiye duymış em feneri satın almış (s. 162).

2. Farklı Yollarla Oluşturulan Zarf-Fiiller/ Zarf Grupları

2.1. “Ne” Zamiri İle Kurulanlar Zarf-fiil Grupları

Makedonya ve Kosova Türk ağızlarında, Sırpça, Arnavutça ve Makedonca gibi Avrupa kökenli dillerin etkisiyle “ne” soru zamirinin ilgi zamiri gibi kullanıldığı ve Türkçe söz diziminden çok farklı bir yapı ile cümleler kurulduğu görülmektedir. (Yıldız Yalçındağ, 2022, s. 109). Zarf-fiil ya da sıfat-fiilin cümleye kattığı anlam bu yolla cümleye kazandırılmaktadır. Çoğu zaman edatlarla zarf-fiil grupları kurulmakta zarf anlamı bu şekilde sağlanmaktadır.

Ayde, kardaş, alalım makineyi *ne* verdi babamız ki senin başını kırkalım. (s. 114).

[*Haydi kardeş, babamızın senin saçını kırmak için verdiği makinayı alalım da senin saçını kırkalım*].

Tam o dakikada *ne* atarlar bunlar Dülbera’yi, geçer ordan bir ihtiyar adam (s. 118).

[*Dülberayı atarken tam o dakikada oradan bir ihtiyar adam geçer*].

Yaparlar bunlar aynı mezar nasıl *ne* demiş Dülbera (s. 120).

[*Bunlar, Dülberanın dediği mezar gibi bir mezar yaparlar*].

Akşam *ne* kapayacaklar kızı kocasıylen, peşinden verirler bu kıza su içsin (s. 151).

[*Akşam kızı kocasıyla kapayacakları için daha sonra içsin diye bu kıza su verirler*].

2.2. “nasıl” Soru Zarfıyla Kurulan Zarf-fiil Grupları

Üsküp Türk Ağızlarında “nasıl” soru zarfının, cümle içerisinde zarf-fiil işleviyle kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir (Yıldız Yalçındağ, 2022, s. 110).

Metinde de aynı görevde kullanılan bu soru zarfının örneklerine rastlanmıştır.

Onlar nasıl ne geldi buraya, ben öyle onları dışarı atacım (s. 90).

[*Onlar buraya gelince/geldiğinde/gelir gelmez, ben onları öylece dışarı atacağım*].

Aman, babacığımız, şeker babacığımız, sen nasıl söyledin öyle çıktı (s. 104).

[*Aman, babacığımız, şeker babacığımız, senin söylediğin gibi çıktı*].

Çocuk nasıl gördi buni ep oni ister, ep oni düşünür (s. 140).

[*Çocuk bunu görür görmez/ görünce hep onu ister, hep onu düşünür*].

2.3. “nice/ nece” Soru Zarfı ile Kurulan Zarf-fiil Grupları

Metinlerde nice/nece soru zarfının, zarf-fiil işleviyle kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir.

Şaşar bu nasıl kesemez o ağacı, nice iki gün ağacı düşüremez... (s. 115).

[*Bu ağacı nasıl kesemediğine şaşar, iki gün boyunca ağacı düşüremez*].

Çocuk yapay nice ne karisi dedi (s. 135).

[*Çocuk karısının dediği gibi yapar*].

2.4. “ne kâ” Soru Zarfıyla Kurulan Zarf-fiil Grupları

Metinlerde “ne ka” yapısının genelde “ne” soru zamiriyle kullanıldığı dikkat çekmektedir. Cümleye “her ne kadar”, “ne kadar” anlamı kattığı görülmektedir.

Hoca verir adama nekaa ne arar ama ipçeyi da alır elinden (s. 90).

[*Hoca adama ne istediye verir ama ipi elinden alır*].

Nekaa ne istemiş çocuk evden çıksın, kimse vurmuş kapıyı (s. 91).

[*Çocuk evden çıkmayı ne kadar/çok istemiş, birisi kapıyı vurmuş*].

Ne kaa ne uzaklaşır üli, çocuk çabuk girir tabuda (s. 111).

[*Ölü yeteri kadar uzaklaşınca, çocuk çabucak tabuta girer*].

Kelço nekaa ne girir askerler arasına, hepsinin kafasını hemen keser (s. 158).

[*Kelço askerler arasına girer girmez/ ne kadar girdiyse hepsinin kafasını keser*].

Nekaa ne yetişir yedinci dağa çocuk, dag başlar yerinden oynasın, toprak başlar sarsılsın (s. 92).

[*Çocuk yedinci dağa ulaşınca dağ yerinden oynamaya, toprak sarsılmaya başlar*].

2.5. “ne vakıt”, “ne zaman”, “açan” Soru Zarflarıyla Kurulan Zarf-fiil Grupları

Üsküp Türk Ağızlarında “ne vakıt”, “ne zaman”, “açan” soru zarfları, zarf-fiil işleviyle sık sık görülmektedir (Yıldız Yalçındağ, 2022, s. 111).

“ne vakıt”

“ne zaman” soru zarfının Makedonca “koga” ve Arnavutça “kur” sözcüklerinden işlev aktarması yolu ile kullanılması, zarf-fiil yapılarını azaltmıştır (Yıldız Yalçındağ, 2022, s. 111). İncelenen metinlerde de çok sık kullanıldığı belirlenmiştir.

Sana ne vakit soracaklar ne öğrendin, sen ne deecesın? (s. 88).

[Sana ne öğrendin diye sorunca/ sorduklarında sen ne diyeceksin?].

Nevakit kalır birangi pidecik, çorbacık, atalım oraya, be kari (s. 113).

[Biraz pide çorba kalınca oraya atalım be hanım].

Ne vakit yaklaşır dev çocuğa, çocuk kaldırır kılıcı em kılıç kendi keser devin kafasını (s. 92).

[Dev çocuğa yaklaşınca çocuk kılıcı kaldırır, kılıç da devin başını kendi keser].

Ne vakit gürmüş kız ki tabut kapalı başlamış yalvarsın (s. 111).

[Kız tabutun kapalı olduğunu görünce yalvarmaya başlamış].

Onlar ne vakit kapaylar kutinin kapağını, sırçadan küpri param parça oli (s. 129).

[Onlar kutunun kapağını kapatınca sırça köprü param parça oluyor].

Orda, ne vakit gider ikasın kilimleri, saksıyan kız çıkarır kabuguni (s. 140).

[Orada ne zaman gidip kilimleri yıkasa saksıyan kız kabuğunu çıkarır].

“ne zaman”

Cümlelerde “ne zaman” soru zarfı kullanılarak “-ınca, -ince” zarf-fiil ekine karşılık gelen bir anlam sağlanmaktadır.

Ne zaman üfürürüm kaval kendi konuşur (s. 105).

[Ben üfleyince kaval kendi konuşur].

Ama, asker ne zaman duyar ki oni çağırır padişah, korkar bu asker (s. 109).

[Ama asker padişahın onu çağırdığını duyunca korkar].

Bu gece ne zaman çıkacak cenaze tabudundan sen binecen çana (s. 110).

[Bu gece cenaze tabutundan çıkınca sen çana çıkacaksın].

Ne zaman cenaze binecek yokari, sen girecen tabuda (s. 111).

[Cenaze yukarı çıkınca sen tabuta gireceksin].

“açan”

Kuzey Makedonya Türk ağızlarında sıfat-fiil ve zarf-fiil ekleri yerine “ne”, “ne zaman”, “-IncA” anlamına gelen “açan”- “açın” (haçan) kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir (Erdem vd., s.98). Metinlerde de bu yapıya sıkça rastlanmaktadır. “açan” sözcüğünün zarf görevinde kullanıldığı cümleler şunlardır:

Çocuk açan gider oraya, bakar o yılan ağaca biner, a yavrılar çağarışır (s. 154).

[Çocuk oraya gidince/ gittiği zaman bakar/ görür o yılan ağaca tırmanır, yavruları çağırır].

Açan gelir kuş, bakar orda bir insan uyur (s. 154).

[Kuş gelince bakar orada bir insan uyuyor].

Bak buraya, açan çevirecim başımı sol tarafa em gak edecim, atasın ağzıma bir turun ekmek em bir koç. Açan çağaracım sağ tarafa, atasın ağzıma bir fiçi şarap (s. 155).

[Bak buraya, başımı sol tarafa çevirip gak edeceğim, ağzıma bir parça ekmek ve koç atasın. Sağ tarafa doğru bağırınca ağzıma bir fiçi şarap atasın].

Açan götürür bu tabakay padişaya, o vakit inanır kızlar ki çocuk çıktı meydana (s. 156).

[Bu tabakayı padişaha götürünce kızlar o zaman inanırlar ki çocuk meydana çıktı].

Açan zorun olacak, ben birden ordayim (s. 157).

[*Ne zaman zorun olursa /Zorun olunca birden ben orada olacağım*].

Padişah açan görür kızar: (s.158).

[*Padişah görünce kızar*].

Sabaylen açan gelir padişah ne görsün? (s. 82).

[*Sabahleyin Padişah gelince ne görsün?*]

2.6. “hem” Karşılaştırma Edatının ile Kurulan Zarf-Fiiller

Makedonya ve Kosova Türk ağızlarında, fiilimsilerin yerine Türkçede “hem... hem..” karşılaştırma edatı olarak kullanılan “hem” edatının Türkçe “-İp/-Up” zarf-fiilin işleviyle kullanıldığı görülmektedir (Yıldız Yalçındağ, 2022, s. 113). Piliçkova’nın derlediği masallarda da bu yapılarla oldukça sık karşılaşılmaktadır.

Sen o bunların içine inecesin *em* orda ki balığı tutacasın, balığın yüreğinde bulacasın kalanın anahtarını(s. 91).

[*Sen o pınarın içine girip oradaki balığı tutunca, kalenin anahtarını balığın kalbinde bulacaksın*].

Ep bunları dede süler çocuğa *em* kaybolur ordan(s. 91).

[*Dede bütün bunları çocuğa söyleyip oradan kaybolur*].

Geçer çocuk altıncı dağı da *em* yetişir yedinci dağa (s. 92).

[*Çocuk altınca dağı da geçip yedinci dağa yetişir*].

Çocuk bragay orda devi *em* gidey kalaya (s. 92).

[*Çocuk devi orada bırakıp kaleye gider*].

Alır doğru kardaş bir testi *em* doldurur su (s. 102).

[*Dürüst olan kardeş bir testi alıp su doldurur*].

Kızla çocuk gene bulur yolu *em* gelir eve (s. 113).

[*Kızla çocuk yolu yine bulup eve gelir*].

2.7. “niçin” Soru Zarfıyla Kurulan Zarf-fiil Grupları

Kuzey Makedonya Türk ağızlarında Arnavutça ve Slav (Makedonca “zoš to/ zaš to”; Arnavutça “pse”) dilleri etkisiyle farklı cümle yapısıyla birlikte “çünkü”, “için” anlamlarında da kullanılan diğer bir soru zarf “niçin” dir. (Yıldız Yalçındağ, 2022, s. 112). İncelenen metinlerde oldukça sık kullanıldığı belirlenmiştir. “için” edatıyla kurulan bu yapının zarf görevi üstlendiği görülmüştür. Genelde “-dık + iyelik için” (Gülsevin, 2001, s. 137) birleşik zarf-fiil yapısına karşılık geldiği tespit edilmiştir.

Ey, avcı kardaş! Sen bana atmaacasın niçin gelecek zaman ben sana bulunacım (s.84).

[*Ey avcı kardeş! Sen beni vurmayacaksın, vurmadığın için ileride ben sana geleceğim/ yardım edeceğim*].

Biz niçin demişik ki herşey öğrendik onun için biz burdayız (s. 88).

[*Biz her şeyi öğrendik dediğimiz için buradayız*].

Da büyük kızları kıskanırmişlar niçin baba en küçük kıskardaşı da çok sever, a onları sevmez (s. 104).

[*Büyük kızlar, baba en küçük kız kardeşlerini daha çok sevip onları sevmediği için onu kıskanırlarmış*].

Divermemiş çocuk bişey niçin ihtiyarka öyle ona tembi etmiş (s. 110).

[*Ihtiyar kadın onu öyle tembihlediği için çocuk bir şey dememiş*].

Babası her bir hekimi toplay, ama, herbir hekimin kafasını da kesey niçin sağıltıramaylar çocuğı (s. 129).

[*Babası bütün hekimleri topluyor ama her bir hekimin kafasını çocuğunu iyileştiremediği için kesiyor*].

Kıskardaşı anlamış ki kardaşı gelecek niçin her yerde güller açarmış (s. 151).

[*Kız kardeşi, her yerde güller açtığı için / açınca kardeşinin geleceğini anlamış*].

3. Postpozitif Zarf-fiil Şekilleri

Ahmed, Güneybatı Makedonya Türk ağızlarında “postpozitif zarf-fiil şekilleri” olarak adlandırdığı bir yapıdan söz etmektedir. Çekimli fiil formunda olmalarına rağmen semantik yönden asıl fiili çeşitli yönlerden belirttiği için zarf-fiil görevinde kullanıldığını belirtir. Birkaç örnekle konuyu açıklar:

“başlaamış düşsün - düşmeye başlamış

başlamış gülsün - gülmeye başlamış

gelirdiler arasınlar - aramaya gelirdiler” (Ahmed, 2008, s. 410).

İncelenen metinlerde Ahmed’in bahsettiği bu yapılar benzer bir yapı tespit edilmiştir. Kullanılan birinci fiilin zaman ekleri farklı olsa da anlam olarak yapı her zaman ekiyle zarf görevi görmektedir. “-Ar -sIn” ekleri kullanılarak oluşturulan fiil grubunda -sIn ekini alan fiil semantik açıdan zarf görevini üstelenen fiil olarak görülmektedir. Türkiye Türkçesinde “için, üzere, diye” anlamlarını karşılayan bu yapının metinlerde oldukça sık kullanıldığı belirlenmiştir. Bu yapıyı Gülsevin (2001) “birleşik zarf-fiiller” adı altında incelemiş ek / ekler + edat” grubunda verilmiştir (s. 133-142). İncelenen örneklerde Türkiye Türkçesinde -mAk için, -mAk üzere birleşik zarf-fiiller yapısına karşılık gelen “-Ar -sIn” eklerini almış iki fiilden oluşan yapıya metinlerde oldukça sık rastlanmaktadır.

Gider bu adam hava alsın.. (s. 147).

[*Bu adam hava almaya gider*].

Açan uyur çocuk kız kalkar baksın kocasını görsün (s.151).

[*Çocuk uyuduğu zaman kız bakıp kocasını görmek için kalkar*].

Gider en büyük kardaş beklesin almayı, ama, uykisi gelir – uyur (s.152).

[*En büyük kardeş elmayı beklemek için gider, ama uykusu gelir, uyur*].

Alır bu bir çiftleyle bir ok em oturur orda beklesin (s. 152).

[*Bu, bir çiftleyle ok alıp beklemek üzere orada oturur*].

Gider baksın kimi yeecek div (s.153).

[*Dev kimi yiyecek diye bakmaya gider*].

Sular şini salındı, herkez koşar su alsın (s.153).

[*Sular şimdi salındı, herkes su almak için koşar*].

O vakit kuş açar kanadını böyle ki gölge yapsın çocuğa ki uyusun neka uyuyacak (s. 154).

[*O zaman kuş, çocuğa gölge yapsın diye kanadını açar ki çocuk uyuyacağı kadar uyusun*].

Alır gitsin, ama, gidemey, gene oturur (s. 155).

[Gitmek için alır ama gidemez, yine oturur].

Ustası bunun sabaylen gider açsın dükkâni (s. 156).

[Bunun ustası sabahleyin dükkâni açmak için gider].

Sonuç

Bu çalışmada Kuzey Makedonya Türk ağızlarındaki zarf-fiil yapıları Sevim Piliçkova'nın bölgeden derlediği masal metinleri üzerinden incelenmiş ve inceleme sonuçları Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılmıştır. Buna göre, incelenen metinlerde Türkiye Türkçesinde kullanılan eklerin (/ -A/, -ıp/-ip/-up/-üp/, -a...-a/-e...-e, - dıkça/dikçe, -madan/-meden, -r.. -maz, -ken) aynı işlev ve biçim olarak aynı görevde kullanıldığı görülmüştür. Türkiye Türkçesinde oldukça işlek olan eklerin (-alı/-eli, -ınca/-ince, -arak/-erek) örneğine ise incelenen metinlerde rastlanmamıştır.

Bazı eklerde ise Anadolu ağızlarında da görülen fonetik değişiklikler belirlenmiştir: -ken ~ -ke vb.

Türkiye Türkçesinden tamamen farklı şekilde zarf anlamı sağlanmış, çeşitli edat, bağlaç ve zarflardan oluşturulmuş yapılar ise bölge ağızlarında daha çok kullanılmıştır (ne, ne zaman, ne vakit, ne kadar (nekaa), nice, niçin, nasıl, hem). Bu yapıların adı belirtilen araştırmacılara göre Arnavutça ile Slav dillerinin etkisiyle oluştuğu ve Türkçe cümle yapısında tamamen farklı şekilde kurulmuş cümle yapılarıyla kullanıldığı görülmüştür.

Oktay Ahmed'in kaynakçada belirtilen makalesinde ele aldığı ve *Postpozitif Zarf-fiil Şekilleri* olarak adlandırdığı, “-Ar/mİş/dİ -sın” şeklinde farklı zaman ekleriyle yapılmış zarf-fiillerin yapısının incelenmeye, ortak adlandırılmaya ve gruplandırmaya ihtiyacı vardır. Bu yapıların ele alınıp bölge ağızları dilbilgisi kitaplarında yer verilerek incelenmesi gereken bir yapı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak zarf-fiil yapım yollarında benzerlik olduğu gibi farklılık olduğu da görülmüş farklı ek ve sözcüklerle zarf-fiil görevinde kullanılan sözcük gruplarının oluşturulduğu saptanmıştır. Kuzey Makedonya Türk ağızlarında, Türkiye Türkçesinde sık kullanılan bazı zarf-fiil eklerinin herhangi bir biçim, işlev ve fonetik değişikliğe uğramadan kullanıldığı görülmüştür. Bazı eklerde ise fonetik değişikliklere rastlanmıştır. Küreselleşen dünyada bölgesel ağız farklılıklarının yavaş yavaş kaybolduğu gözlenmektedir. Bu nedenle tüm ağız çalışmalarında olduğu gibi Kuzey Makedonya Türkçesi ağızlarının da temel söz varlığı ve yapısal özelliklerinin tespit edilerek incelenmesi Türkçenin ağız haritasının oluşturulmasına ve korunmasına büyük katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ahmed, O. (2008). Güneybatı Makedonya Türk Ağızlarında Çekimsiz Fiillere Genel Bir Bakış. *III. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı*. s. 405-412.
- Aksan, D., Atabay, N., Kutluk, İ., & Özel, S. (1983). *Sözcük türleri*. Türk Dil Kurumu.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin grameri*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Ediskun, H. (1999). *Türk dil bilgisi*. (6. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Erdem, M. D., İsmaili, B., Beyoğlu, B. & Bölük, R. (2024). *Kuzey Makedonya Türk ağızları*. Asos Yayınları. ss. 97-99.

- Ergin, M. (2000). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Yayınevi.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi* (4. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, G. (2001). Türkiye Türkçesinde birleşik zarf-fiiller. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 125-144.
- Hengirmen, M. (2006). *Türkçe temel dilbilgisi*. Engin Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2011). *Türkçenin söz dizimi*. Kesit Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Piliçkova, S. (2001). *The Structure of Turkish Fairy Tales Book III*. Institute of Folklore Marko Cepenkov. Special Editions. Vol. 40.
- Vardar B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü* (2. Baskı). Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yıldız Yalçındağ, E. (2022). Üsküp Türk ağızlarında cümle bilgisi. *Türkoloji* (111), ss.93-115.

Dujgu Cagma

Republic of Türkiye Ministry of National Education, Turkey

Converbs and Compound Converb Formation in the Turkish Dialects of North Macedonia

Abstract: Adverbial Verbs, also known as converbs or gerunds, are words derived from verb-based roots and stems, and function to qualify verbs in various ways. In Turkish, adverbial verbs are verbal nouns frequently used and carry significant roles in both syntactic and semantic contexts. These structures are formed by adding suffixes such as -AsI, -A, -Ar...-mAz, -ken, -Ip, -mAdAn, -IncA, -Elİ, -dIkÇA, -IncA, etc., to verb roots and stems. In a sentence, their function is to describe verbs in terms of time, quantity, manner, place-direction, and interrogative aspects. They are used only in the role of adverbs; although they carry verbal meaning, they do not take tense or mood inflections. By forming subordinate clauses, they function as explanatory units for the main clause. The formation and usage of adverbial verbs and adverbial verb groups in Turkish may vary across dialects.

The aim of this study is to identify the methods of forming adverbial verbs and adverbial verb groups in the Turkish spoken in North Macedonia and to examine these methods comparatively with Turkey Turkish. For this analysis, qualitative research methods such as document analysis and survey technique were employed. As the data source, folk tales compiled from local people in Sevim Piliçkoava's "The Structure of Turkish Fairy Tales, Book III" were used. Folk tales are among the most productive research materials as they reflect the natural language usage and dialectal features of the people.

Within the scope of the study, notable findings were obtained regarding the usage of adverbial verb suffixes identified in the texts. While some adverbial verb-forming suffixes are used in the same form, some have undergone phonetic changes, and some are observed to be entirely unused. These findings reveal both the similarities and the dialect-specific differences between the dialects of North Macedonian Turkish and Turkey Turkish. Thus, the study aims to contribute to further research on these dialectal features.

Keywords: *adverbial verb; converb; gerund; Turkey Turkish; dialects of North Macedonian Turkish.*

ГОД. 10
БР. 20

ПАЛИМПЕСТ

PALIMPSEST

VOL. X
NO 20